

Verlag online GOAB-themabijeenkomst “Samen sterk in vve: naar heldere afspraken tussen gemeente en JGZ”

9 april 2026, online

Gemeenten spelen een cruciale rol in de voor- en vroegschoolse educatie (vve). Een nauwe samenwerking met de jeugdgezondheidszorg (JGZ) is daarbij onmisbaar. Vooral bij doelgroep-indicering en toeleiding. In de praktijk blijkt dit echter vaak uitdagend: verantwoordelijkheden zijn niet altijd duidelijk, vaste contactmomenten staan onder druk door personeelstekorten en maatwerkafspraken verschillen per gemeente.

Om een effectieve samenwerking te realiseren, is het belangrijk om te werken vanuit duidelijke afspraken, heldere verwachtingen en regelmatige afstemming. In deze bijeenkomst staan heldere afspraken tussen gemeente en JGZ centraal. Aan de hand van 2 praktijkvoorbeelden uit Breda en Bergen op Zoom, wordt duidelijk hoe de samenwerking en afspraken in de praktijk vorm krijgen.

Om zicht te krijgen op de samenwerking tussen de gemeente en de JGZ, kijken we eerst naar de wettelijke verplichtingen die gemeenten hebben ten aanzien van de uitvoering van vve. Vervolgens kijken we ook naar de wettelijke taken die de JGZ heeft en wat dat betekent voor hun bijdrage aan de uitvoering van vve in samenwerking met de gemeente. Maar ook wat nodig is om goede afspraken te maken en welke knelpunten en vraagstukken daarbij aan de orde komen.

Inhoud

Gemeentelijke wettelijke verplichtingen rondom vve (zoals indicering en toeleiding).....	2
Wettelijke basis voor inzet van JGZ bij VVE	2
Uitvoering JGZ	2
Wat vraagt dat qua afspraken van gemeente met JGZ?.....	3
Praktijkvoorbeeld 1: Gemeente Breda: VVE-coördinator vanuit de JGZ	3
Toeleiding:	3
Samenwerking met gemeente:	4
Rol vve-coördinator (JGZ):.....	4
Brede inzet voor doelgroep-gezinnen:	4
Gezamenlijke sturing en financiering:	4
Succesfactoren en tips:.....	4
Praktijkvoorbeeld 2: Gemeente Bergen op Zoom: Lezen op recept.....	5
Voorbeelden van succesvolle samenwerking	6

Gemeentelijke wettelijke verplichtingen rondom vve (zoals indicering en toeleiding)

Zie de wet op het primair onderwijs (WPO), artikel 167:

- Verplichting tot jaarlijks overleg en afspraken maken over doelgroep, toeleiding en doorlopende leerlijn.
- Inzicht in resultaten van vroegschoolse educatie.
- Bieden van voldoende vve-aanbod.
- Toezicht op uitvoering van het voorschools aanbod (uitvoering door GGD)

Gemeenten hebben de wettelijke opdracht tot:

- Zorgdragen voor een systeem van VVE-indicering.
- Toeleiding van geïndiceerde kinderen naar VVE-voorzieningen.
- Zorgen voor voldoende en toegankelijk VVE-aanbod.
- Monitoren van deelname en resultaten.
- Samenwerking organiseren in de keten.

Wettelijke basis voor inzet van JGZ bij VVE

We kijken naar de wet op de publieke gezondheid, artikel 5. Gemeenten zijn via de JGZ verantwoordelijk voor het monitoren van ontwikkeling van kinderen en voorlichting en advies bieden aan ouders en professionals. Er is een basispakket dat de JGZ biedt (zie [Factsheet basispakket JGZ](#)). Hierbinnen valt ook het indiceren, informeren en toeleiden naar vve, als onderdeel van de signaleringstaak van JGZ. Gemeente stelt het beleid vast en de JGZ zorgt ervoor dat kinderen die het nodig hebben in beeld komen.

Financiering gebeurt via middelen vanuit VWS, die in het gemeentefonds gestort worden. Hiervan worden het basispakket en eventueel aanvullende afspraken betaald.

Uitvoering JGZ

JGZ is vaak de eerste professionele partij met structureel zicht op ontwikkeling van kinderen en contact met de ouders. Daarmee is ze een onmisbare partner in een sterke VVE-keten. Inzet gebeurt niet zozeer vanuit wettelijke verplichting. Maar is wel wettelijk logisch en vrijwel overal standaard, omdat de JGZ de enige partij is die alle kinderen 0–4 jaar ziet.

De taken van de JGZ zijn onder te verdelen in ondersteunend, signalerend en verbindend.

Als we de gemeentelijke opdracht zetten naast de inzet van de JGZ, ziet dat er als volgt uit:

GEMEENTE	JGZ
----------	-----

Zorgdragen voor een systeem van VVE- indicering	Indicatiestelling a.d.h.v. gemeentelijke doelgroepdefinitie
Toeleiding van geïndiceerde kinderen naar VVE-voorzieningen	Deelname VVE bespreken met ouders, verwijzen naar VVE
Zorgen voor voldoende en toegankelijk VVE aanbod	Zicht op aanbod (kwaliteit, omvang)
Monitoren van deelname en resultaten	Zicht op deelname en ontwikkelingsverloop kinderen
Samenwerking organiseren in de keten	Vaste ketenpartner in vroegsignalering, casuïstiek en beleidsafstemming

Wat vraagt dat qua afspraken van gemeente met JGZ?

Nodig zijn:

1. Heldere taak- en rolafspraken
2. Afspraken over informatie-uitwisseling
3. Gezamenlijke werkprocessen
4. Afspraken over bereik en toeleiding
5. Kwaliteitsafspraken
6. Structurele overleg- en afstemmingsmomenten
7. Afspraken over monitoring en verantwoording

Praktijkvoorbeeld 1: Gemeente Breda: VVE-coördinator vanuit de JGZ

Kirsten Pronk, vve-coördinator in Breda en in dienst bij de JGZ, en Sanne Buckens, beleidsadviseur van de gemeente Breda, vertellen over hun stevige toeleidingsaanpak. JGZ speelt hierin een belangrijke rol.

Toeleiding:

Toeleiding start in Breda al bij 2 weken, op basis van omgevingsfactoren. Dit is een standaard contactmoment. Bij 14 maanden is er een tweede toeleidingsmoment, waarbij de praktijk getoetst wordt: blijft de indicatie staan of blijkt het niet nodig? JGZ leidt toe naar vve, maar ook naar ander aanbod naast de voorschool. Breda kent een sterke ketenaanpak 0-6 jaar, samen met partners. Daarbij is er een sterke focus op de thuissituatie, omdat een sterke thuisomgeving bijdraagt aan de ontwikkeling van kinderen.

Zodra ouders voldoen aan de criteria en deel willen nemen, wordt een “zorgpad” aangemaakt in het dossier en wordt ondersteuning opgezet. Dit doen alle jeugdverpleegkundigen. Na indicering wordt er een verwijsbrief verstuurd naar de voorschool en gecheckt of de aanmelding is doorgekomen. Zo niet, dan wordt bekeken wat nodig is om ouders te ondersteunen bij aanmelding, zo kan er iemand van team toeleiding worden ingezet.

In elke regiokwadrant is er een jeugdverpleegkundige met specialisme vve. Deze is vraagbaak, zorgt ervoor dat vve aandacht krijgt in het team, leidt toe naar “Spel aan huis - dreumes” en gaat mee op huisbezoek (intake) in het kader van Spel aan Huis.

Deze werkwijze leidt tot een hoog bereik in Breda. Vve heeft een goed imago, ouders nemen graag deel.

De JGZ heeft vervolgens zorgoverleggen met de voorschool. Doel is: normaliseren waar kan, opschalen waar nodig.

Samenwerking met gemeente:

- Elke 3 weken overleg tussen beleidsadviseur en vve-coördinator
- Vve-coördinator actief deelnemer kwartaaloverleggen met managers
- Vve-coördinator is zichtbaar in de stad, herkenbaar gezicht, wordt gewaardeerd

Rol vve-coördinator (JGZ):

- Schakel tussen gemeente en werkveld
- Signaleren knelpunten en kwaliteit borgen. Daarbij ook de link kunnen leggen naar bevindingen vanuit de zorgdossiers van de JGZ.
- Scholing toeleiders en beheer protocollen
- Inwerken van nieuwe ketenpartners.
- Inzet bij frequent verzuim (na actie voorschool)
- Voorzitter van de vve-overleggen

Brede inzet voor doelgroep-gezinnen:

- Dreumes spel aan huis (18 maanden), toeleiding door jeugdverpleegkundige. Uitgevoerd door de welzijnsorganisatie.
- Peuter spel aan huis (± 3 jaar): aanmelding vanuit de voorschool.
- Ouderbijeenkomsten op de voorschool.
- VoorleesExpress (± 5 jaar): aanmelding door vroegschool

Gezamenlijke sturing en financiering:

Breda kent “waardennetwerken”. Dit is opgezet vanuit de gemeentelijke visie dat expertise zit in de stad en de partners. Gemeente stelt een subsidieplafond vast met inhoudelijke kaders/doelen. Binnen het waardenetwerk Kansrijke jeugd, subnetwerk “Leert” komt OAB aan de orde en wordt gesproken over hoe onderwijsachterstanden aangepakt kunnen worden. Hierin wordt meegedacht over de invulling van het inhoudelijke kader en inzet van de middelen. Dit geeft grote betrokkenheid van de partners. Tegelijk kan het ook lastige gesprekken geven, als men er niet uit komt met elkaar.

Partners doen, naast verantwoording aan de gemeente, ook “horizontale” verantwoording naar elkaar. Er is een koppeling tussen het waardenetwerk met de kwartaaloverleggen, wat goed werkt. Er wordt besproken wat gaat goed en wat beter kan. Zo wordt er vanuit meerdere lagen gestuurd.

Succesfactoren en tips:

- Er is sprake van vaste aanspreekpunten en kenniseigenaar
- Duidelijke afspraken + schriftelijke borging
- Structurele overleggen op alle niveaus

- Gezamenlijke taal en ambitie

Tip: Investeer in structuur en eigenaarschap, begin vroeg, en organiseer samenwerking niet alleen op papier maar ook in de dagelijkse praktijk. Structureel overleg op alle niveaus is van belang, zowel tactisch als strategisch.

Praktijkvoorbeeld 2: Gemeente Bergen op Zoom: Lezen op recept

Ans van Deelen en Jurgen Stoop, beleidsadviseurs van de gemeente en Bao Chau Andriessse, stafarts van Thuiszorg West Brabant (de JGZ-uitvoerder), vertellen over de sterke en inhoudelijk samenwerking op het gebied van taal- en leesbevordering. Het is de eerste gemeente die het programma Lezen op Recept is gaan implementeren, een programma waarbij de JGZ-medewerkers ouders leesadviezen geven.

Leidraad binnen de OAB-aanpak in Bergen op Zoom is de theorie van Bronfenbrenner: focus op de leefomgeving en schil rond het kind. Opvoeden doen we samen. Zie voor toelichting model [deze](#) en [deze](#) link.

Het consultatiebureau voert indicering en toeleiding uit. De jeugdarts neemt deel aan de stedelijke werkgroep vve, waaraan ook deelnemen gemeente, kinderopvang, onderwijs, SWV, enz. Hierin worden onderlinge afspraken gemaakt over wie wanneer in actie komt.

Bergen op Zoom heeft extra afspraken gemaakt ten aanzien van toeleiding en ondersteuning: De JGZ bezoekt de ve-locaties en observeert waar nodig kinderen waarbij zorgen zijn. Daarbij is het terugdringen van non-bereik belangrijk doel. Er is sprake van hoog bereik, maar het kan altijd hoger. Als het nodig is dat de JGZ hiervoor meer inspanning moet leveren, dan wordt dit besproken tijdens het vve-overleg en dan gaan gemeente en JGZ in gesprek over de samenwerkingsovereenkomst. Waar nodig wordt het contract aangepast en worden uren voor de JGZ uitgebreid.

Sinds een aantal jaar is TWB (de JGZ-organisatie) bezig met de interventie Lezen op Recept. Vanuit de JGZ werd in de spreekkamer gezien dat er verschil is tussen gedrag van ouders, ook ten aanzien van wel/niet praten tegen het kind. Daarbij is laaggeletterdheid hoog in Bergen op Zoom. Dit is besproken in de vve-werkgroep: Wat kunnen we daaraan doen? Kunnen we voorlezen voor alle kinderen organiseren? Stafarts Bao Chau Andriessse kende Amerikaans programma “Reach out and read” als goed voorbeeld. Sardes heeft deze aanpak vertaald naar de Nederlandse setting en Bergen op Zoom is hier vervolgens als eerste gemeente in Nederland mee gestart.

De aanpak kent een aantal unieke elementen: Het gaat uit van de JGZ. De jeugdverpleegkundigen dragen de boodschap uit van belang van voorlezen en bevragen en adviseren ouders. Dit gebeurt in de spreekkamer, bij huisbezoeken, vanaf de start. De jeugdverpleegkundigen en –artsen geven ouders advies over hoe zij gedurende de dagelijkse praktijk met kinderen kunnen praten en hoe zij kunnen voorlezen. Ook worden gedurende de vier jaar dat een kind naar het consultatiebureau gaat 6 boekjes uitgedeeld, steeds passend bij het ontwikkelingsniveau van het kind. De Boekstartcoach is regelmatig aanwezig in de wachtruimte en daarmee laagdrempelig beschikbaar voor ouders. TWB richt het aanbod binnen Lezen op Recept in op specifieke doelgroepen. Zo zijn er speciale bijeenkomsten voor Somalische ouders. Als effect wordt onder andere gezien dat het aantal inschrijvingen bij de bibliotheek zijn toegenomen.

Meer over Lezen op Recept? Lees [hier het implementatiemodel](#) en [hier het evaluatierapport](#).

Om dit programma goed te kunnen implementeren is de financiering van de extra benodigde tijd nodig. Dat gebeurt vanuit de gemeente. JGZ -professionals krijgen ook scholing. Ook dit wordt door de gemeente gefinancierd.

Personeelstekort wordt vooral gezien bij de artsen. TWB heeft ervoor gekozen om jeugdverpleegkundigen verder op te leiden zodat zij de eerste screening kunnen doen, wat normaal gesproken de artsen doen. Als uit de screening blijkt dat er zorgen of risico's zijn, dan wordt de arts ingeschakeld. Ook is er flexibele inzet en sprake van dynamische contactmomenten. Kinderen worden niet gezien op standaardmomenten maar er worden afspraken gemaakt op basis van behoefte en mogelijkheden. Dit kan zijn een fysiek bezoek op het bureau, digitaal of liever thuis. Uitgangspunt is zorg op maat. Thuiszorg West-Brabant werkt regionaal. De training van de verpleegkundigen wordt ook regionaal uitgevoerd en niet alleen binnen Bergen op Zoom. Dit maakt vervanging mogelijk.

Ook loopt in Bergen op Zoom een pilot Thuis in Taal, gericht op partnerschap met ouders. Daarbij is het belangrijk om de link te leggen naar Lezen op Recept. Op dit moment wordt met de JGZ en bibliotheek bekeken hoe de verbinding gelegd kan worden. Professionalisering van de professionals van de JGZ en bibliotheek wordt vanuit de gemeente gestimuleerd. De gemeente pakt een actieve rol om activiteiten op verschillende beleidsterreinen met elkaar te verbinden. Dit alles vanuit de gemeentelijke visie op partnerschap, die ontwikkeld is samen met de vve-werkgroep en gemeentelijke collega's, zoals het beleid op laaggeletterdheid.

Meer over Thuis in Taal? Lees [hier over de aanpak](#).

Voorbeelden van succesvolle samenwerking

Aanvullend op de twee praktijkvoorbeelden, zien we nog andere vormen van succesvolle samenwerking tussen JGZ en gemeente;

- **Structureel overleg tussen JGZ, gemeente en kinderopvang:** Maandelijks of per kwartaal een vast overleg waarin signalering, toeleiding en knelpunten worden besproken. Korte lijnen tussen JGZ en kinderopvang, voor gemeente moment om beleid en uitvoering beter op elkaar af te stemmen. Met een duidelijke agenda en afspraken wanneer JGZ wel en niet aanhaakt en wat iedere deelnemer aan informatie meeneemt.
- **Heldere afspraken over taken vastgelegd in samenwerkingsovereenkomst:** Wat valt onder het wettelijke basispakket en wat is de plus-inzet voor vve zoals voor indicering, toeleiding en oudercontacten. Denk aan extra gesprekken, huisbezoeken, warme overdracht, monitoring, enz.
- **Werkproces indicering en toeleiding vve vastleggen en regelmatig evalueren:** Uitgewerkt is de routing van toeleiding naar vve uitgewerkt: wanneer is wie betrokken en welke stappen.
- **Ondersteuning vanuit JGZ aan voorscholen bij zorgen,** met vaste contactpersonen JGZ per wijk of per kinderopvangorganisatie, vaste contactmomenten, om zorgen te bespreken, zodat JGZ mee kan denken.
- **Gezamenlijke aanpak in samenwerking met ouders.** Zoals in Bergen op Zoom, maar denk ook aan gezamenlijke oudergesprekken bij zorgen, gezamenlijke voorlichting over vve en gebruik van dezelfde toeleidingsmaterialen.
- **Verbinding van JGZ-voorlichtingsactiviteiten aan vve-ouders en kinderen,** denk aan Centering Parenting-inzet.

- **Verbinden van bibliotheek-voorlichting aan JGZ-spreekuur**, denk aan interventies BoekStartcoach en lezen op recept.
- **Afspraken over uitwisseling en gegevensdeling**, rekening houdend met de AVG, vastgelegd in gezamenlijk protocol JGZ/Kinderopvang, waarin gezamenlijke uitgangspunten zijn geformuleerd. AVG niet als verlamdend voorschrift, maar als kadergevend voor wat wel en niet kan.